

אוניברסיטת תל אביב – הפקולטה למשפטים

מבוא לדיני איכות הסביבה

בחינה – מועד א'

21 יוני 2009 – כ"ט סיון התשס"ט

דוד שור

משך הבחינה: שעתיים (אין הארכות)

הבחינה בחומר סגור, למעט דברי חקיקה בלבד.

האורך המרבי של כל תשובה הוא 10 שורות (ברובן אפשר לכתוב הרבה פחות) – שורות נוספות לא תיבדקנה.

1. משה הינו חסר השכלה פורמאלית (הוא אפילו לא יודע לקרוא) אך בכל זאת הוא חרוץ ויזם מוכשר. הוא מבין שיש לא מעט מפעלים שישמחו לשלם לו כדי שייקח מהם שאריות נוזלים רעילים שאין להם מה לעשות איתם. הוא פונה אליך לייעוץ משפטי: לאן הוא יכול לפנות את הנוזלים, ומה עליו לעשות כדי לעסוק בכך באופן חוקי?
 - אם מדובר ב"חומר מסוכן" כהגדרתו בס' 1 לתקנות רישוי עסקים (סילוק פסולת חומרים מסוכנים)
 - ת' 2(א): חובה לסלק לרמת חובב
 - a. ת' 2(ב): ניתן לסלק למקום אחר באישור המשרד
 - אם מדובר ב"חומר מסוכן" כהגדרתו בס' 1 לחוק החומרים המסוכנים
 - ת' 2 לתק' החומרים המסוכנים (יבוא ויצוא): מותר לייצא רק לפי תעודת היתר, רק למדינה שצד לאמנה, רק באישור בכתב מהרשות המוסמכת במדינת היעד, ובהתאם לאמנה
 - ס' 3 לחוק חומרים מסוכנים: צריך לקבל היתר רעלים, לצורך כך יצטרך ללמוד לקרוא
 - a. ס' 5: צריך לנהל פנקס רעלים
 - b. ס' 14א: בעתיד (כאשר יותקנו תקנות) יתכן ויצטרך לשלם היטל על סילוק פסולת חומרים מסוכנים, אך כעת אין היטל)
 - ס' לחוק חומרים מסוכנים, ס' 1 ו-6 לחוק רישוי עסקים ומס' 10.10 לתוספת לצו: צריך רישיון עסק, ואישור של השר להגנת הסביבה או מי שהסמיכו לכך
 - בנוס: אם לא "חומר מסוכן", יתכן שצריך היתר הזרמה לים, צו הרשאה, היתר בניה
2. איך אמור ההסדר המשפטי החל על הקמת אנטנות סלולאריות להביא לפריסה יעילה של אנטנות? איזה חשש הוא יוצר לאי-צדק סביבתי? איך עוקפות חברות התקשורת הסלולארית את הדין?
 - אמור להביא לפריסה יעילה ע"י חיוב החברות (ס' 202ב לחוק הת"ב) במתן כתב-שיפוי למוסד התכנון מפני תביעה לפי ס' 197, כתנאי לקבלת היתר הקמה. מכיוון שלפחות חלק מהנפגעים מהקמת האנטנות יוכלו לדרוש פיצויים לפי ס' 197, הסדר זה אמור לגרום לחברות להפנים את העלויות שהן מחצינות על אחרים בהקמת האנטנות (ככל שעלויות אלה משתקפות בערך המקרקעין).
 - חשש לאי-צדק: יתמרץ הקמה באזורים עם אוכלוסיות עניות יותר, בהן הפיצויים יהיו נמוכים יותר.
 - עקיפה באמצעות ההסדר שבס' 266ג לחוק, מתקן גישה אלחוטית אינו טעון היתר ולכן גם לא כתב-שיפוי.

3. הסבירו בקצרה את הגורמים לשינוי האקלים. האם המשפט הבינלאומי מתמרץ פירמות הפועלות בישראל לסייע במיגור התופעה? הסבירו.

- הגורמים: בעיקר פליטת פחמן דו-חמצני כתוצאה משריפת דלקים מאובנים, גורמת לכך שיותר קרינה מהשמש נספגת באטמוספירה, כתוצאה מכך הטמפרטורה הממוצעת עולה.
- מכיוון שאינה נכללת בנספח I, ישראל אינה חייבת להפחית פליטות, אך מגונן ה-CDM יוצר תמריץ לפירמות להפחית פליטות או לספוג CO₂ – הן יכולות למכור את ההפחתות למדינות שכן חייבות להפחית, וההפחתה תיזקף לחשבון המדינה הרוכשת.

4. המשרד להגנת הסביבה מגלה שמפעל מסוים פולט כמויות גדולות של NO_x לאוויר. מדוע יתכן שהמשרד יתקשה לבסס נגדו הרשעה בגין עבירה על חוק כנוביץ? באילו תנאים יוכל המשרד בכל זאת לבסס הרשעה?

- אין תקנות עם תקני פליטה של NO_x. קיימים תקני סביבה לגביהם בתקנות למניעת מפגעים (איכות אוויר), אך קשה להוכיח עבירה על תקן סביבה, שכן קשה להוכיח קשר סיבתי בין מזהם ספציפי לבין רמת הזיהום בסביבה (במיוחד לגבי NO_x, הנפלטים מכלי רכב).
- בכל זאת ניתן להרשיע:
 - אם איכשהו ניתן להוכיח קשר סיבתי; או
 - על בסיס הפרה של הוראות אישיות שניתנו לפי ס' 8 לחוק כנוביץ; או
 - על בסיס הפרה של חוק עזר שחוקק לפי חוק כנוביץ; או
 - על בסיס הפרה של האמנה עם התעשיינים, אם המפעל הצטרף אליה.

5. מדוע בשנים שקדמו לחקיקת חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 הוגשו אך תביעות ייצוגיות מעטות לפי חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992, ואילו לאחר הוגשו תובענות ייצוגיות רבות יחסית בנושאים סביבתיים?

- הוגשו מעטות לפי החוק מ-1992 כי:
 - לא היה מדובר בתובענה ייצוגית אמיתית – אלא חברי הקבוצה היו צריכים להצטרף לתביעה באופן פעיל
 - בדרך כלל אין סעד של פיצויים בחוק הישן
 - (הבהרה: לא היתה בעיה של זכות עמידה בחוק הישן)
- החוק החדש פתר את הבעיות האלה

6. תארו הסדר משפטי אחד הנועד לגרום למזהמים לצמצם את היקף הזיהום שהם יוצרים, מעבר לצמצום בו הם חייבים על-פי חוק. מה נדרש כדי שההסדר יביא לרמה יעילה של זיהום?

- אפשרויות שונות: היטלים, מידע סביבתי, סחר בפליטות לפי פרוטוקול קיוטו, וכיו"ב
- בדרך כלל, כדי שההסדר יביא לרמה יעילה, הוא צריך לגרום למזהמים להפנים את עלויות הזיהום

ניתנו נקודות בונוס על תשובות טובות במיוחד, התייחסות אינטליגנטית לסוגיות נוספות, וכד'.